

Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Climate Action,
Nature Conservation and Nuclear Safety

Implemented by:

based on a decision of
the German Bundestag

Планування прибутку для цілей формування тарифів. Інвестиційна програма

Наталія Алексєєва,
Консультант з регуляторних питань та фінансового управління,
директор ТОВ «Інститут місцевого розвитку»

м. Київ, 24-25 березня 2026 року

Чинна нормативно-правова база з питань інвестиційної діяльності у сфері теплопостачання

- Закон України «Про теплопостачання» від 02.06.2005 р. № 2633-IV
- Постанова КМУ «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на комунальні послуги» від 01.06.2011 №869
- Наказ Мінрегіону «Про затвердження порядку **розроблення, погодження та затвердження ІП суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання**, ліцензування діяльності яких здійснюють Рада міністрів АР Крим, обласні, Київська та Севастопольська МДА» від 19.08.2020 № 191
- Наказ Мінрегіону «Про затвердження Порядку розгляду ОМС розрахунків тарифів на ТЕ, її виробництво, транспортування та постачання, а також розрахунків тарифів на комунальні послуги, поданих для їх встановлення» від 12.09.2018 №239
- Наказ Мінрегіону від 17.07.2019 №162 «Про затвердження Примірних форм, необхідних для розрахунку двоставкових тарифів на теплову енергію, послуги з постачання теплової енергії і постачання гарячої води»

Чинна нормативно-правова база з питань інвестиційної діяльності у сфері теплопостачання (2)

- Постанова КМУ «Про затвердження порядків зарахування коштів на поточні рахунки із спеціальним режимом використання для проведення розрахунків за ІП, використання зазначених коштів і здійснення контролю за їх витрачанням у сферах теплопостачання...» від 09.10.2013 № 750
- Постанова КМУ «Деякі питання виконання ІП у сферах теплопостачання...» від 01.10.2014 № 552
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов узгодження ліцензіатами, що провадять господарську діяльність з виробництва ТЕ, транспортування ТЕ магістральними і місцевими (розподільними) тепловими мережами та постачання ТЕ, ліцензування господарської діяльності яких здійснюється ОДА та КМДА, з ОМС запозичень від іноземних держав, банків та МФО для реалізації інвестиційних проектів» від 05.06.2019 №561
- Постанова КМУ «Деякі питання регулювання діяльності у сфері комунальних послуг у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану»³ від 29 квітня 2022 р. № 502

Слабкі місця НПБ з питань інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання

- Часто не дотримується вимога щодо **обов'язковості** розроблення ІП ліцензіатами, передбачена Законом України «Про ціни та ціноутворення» та порядком формування тарифів, особливо серед «малих» підприємств; повною мірою не здійснюється контроль за цим та не вживаються заходи щодо недопущення невиконання цієї вимоги
- Не забезпечується достатній контроль за (1) виконанням ІП; (2) витрачанням коштів зі спецрахунків для ІП.
- Практично відсутній моніторинг ІП, оприлюднення інформації за ІП достатньо не здійснюється.
- Відсутній чіткий механізм урахування економії від впровадження заходів ІП, переважно за рахунок зменшення витрат на *паливно-енергетичні ресурси*, в тарифах
- *Відсутній окремий нормативно-правовий акт щодо порядку розроблення, затвердження та погодження довгострокових інвестиційних програм.*

Закон України «Про теплопостачання» (1)

- Визначено поняття «інвестиційна програма».
- Інвестиційні програми розробляються суб'єктами господарювання у сферах теплопостачання.
- Порядок розроблення, погодження та затвердження ІП суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання, затверджується Мінрегіоном (Наказ №191 від 19.08.2020).
- Передбачено, що суб'єкти господарювання у сферах теплопостачання для проведення в установленому законодавством порядку розрахунків за ІП відкривають спеціальні рахунки, на які перераховують кошти в обсязі, передбаченому в установлених тарифах для виконання ІП у сфері теплопостачання. Підприємства зобов'язані використовувати кошти, що перебувають на таких рахунках, виключно для виконання ІП (використання зазначених коштів у будь-яких інших цілях забороняється).
- Порядок зарахування коштів на спеціальний рахунок, використання зазначених коштів і здійснення контролю за їх витрачанням встановлюється КМУ.

Закон України «Про теплопостачання» (2)

- Передбачено зарахування коштів МФО ... або коштів у вигляді кредитів (позик, грантів), або коштів, залучених державою чи суб'єктами господарювання у сферах теплопостачання під державні чи місцеві гарантії, на спеціальні рахунки для кредитних коштів, відкриті банками в національній чи іноземній валюті, та використання таких коштів для підготовки та виконання ІП (заходів) здійснюються згідно з умовами договорів, укладених з МФО, іноземними державними установами, або міжурядових договорів.
- Порядок контролю за реалізацією ІП у сфері теплопостачання, а також граничний рівень вартості інвестицій, які можуть залучатися за інвестиційними програмами, що включаються при розрахунку економічно обґрунтованих витрат, та граничний термін дії ІП до моменту повного погашення зобов'язань за ними встановлюються КМУ.
- Забороняється звернення стягнення та накладення арешту на кошти, що перебувають на спеціальних рахунках та на спеціальних рахунках для кредитних коштів суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання.

Планований прибуток (п. 27 ПКМУ 869):

визначається як сума коштів, що додається до суми повної планованої собівартості,

спрямовується на:

- здійснення заходів інвестиційної програми,
- погашення основної суми необхідних запозичень (кредитів, позик)
- та/або інвестування за рахунок власного капіталу в необоротні матеріальні та нематеріальні активи для провадження ліцензованої діяльності,
- забезпечення необхідного рівня прибутковості капіталу власників (нарахування дивідендів),
- відрахування до резервного капіталу,
- а також відшкодування витрат з податку на прибуток
- та забезпечення обігових коштів.

ІНСТИТУТ
МІСЬКОГО
РОЗВИТКУ

Постанова КМУ № 869 (порядок формування тарифів)

- Частина планованого прибутку спрямовується на здійснення заходів ІП
- За рахунок планованого прибутку **насамперед** фінансується інвестиційна складова, обов'язковість якої передбачено ЗУ “Про ціни і ціноутворення”.
- Планування інвестиційної складової провадиться відповідно до ІП ліцензіата.
- Частина планованого прибутку у складі тарифів спрямовується на погашення основної суми необхідних запозичень (кредитів, позик), вона визначається лише за тими запозиченнями (договорами), цільове використання яких узгоджено з уповноваженими органами та % за користування якими враховані у складі планованих фінансових витрат.
- ІП розробляється для кожної територіальної громади (далі – ТГ) окремо (у складі тарифу для відповідної ТГ).
- Погоджена уповноваженими органами ІП **повинна містити планований обсяг коштів для інвестицій (за об'єктами, пооб'єктні обсяги інвестування, джерела фінансування, графік виконання)** на планований період чи більш тривалий строк (з окремим визначенням показників планованого періоду).

Проектом змін до ПКМУ 869 передбачалося:

- включення витрат на оснащення будівель вузлами комерційного обліку (далі – ВКО) ТЕ та гарячої води в тарифи на постачання ТЕ (відповідно до тарифів на ТЕ та комунальні послуги) у якості інвестиційної складової, за рахунок якої передбачається фінансування заходів ІП з оснащення будівель ВКО ТЕ та гарячої води (враховуючи придбання, встановлення ВКО, оформлення проектної документації).
- диференціацію тарифів на постачання ТЕ в частині інвестиційної складової, пов'язаної з оснащенням будівель ВКО ТЕ та гарячої води.

Наказ Мінрегіону № 239 (процедура)

- Визначає процедуру розгляду органами місцевого самоврядування (далі – ОМС) розрахунків тарифів.
- Для встановлення тарифів заявник подає до ОМС у паперовому та електронному вигляді заяву про встановлення тарифів, а також розрахунки тарифів, підтвердні матеріали і документи, що використовувалися під час проведення таких розрахунків, а саме: інвестиційну програму суб'єкта господарювання... (за наявності), а також копії статистичної звітності за базовий період і період, що передує базовому, а також із початку поточного року, зокрема форма № 2-інвестиції (річна) «Звіт про капітальні інвестиції, вибуття й амортизацію активів»
- Передбачені умови зміни тарифів шляхом перегляду тарифу і його структури або шляхом **коригування тарифів**:
 - підставою для звернення суб'єкта господарювання щодо зміни тарифів можуть бути обставини, що впливають або можуть вплинути на результати його діяльності, зокрема **зміна в установленому порядку ІП суб'єкта господарювання, якщо це призводить до зміни рівня тарифів.**
 - у разі виявлення ОМС фактів, що безпосередньо впливають на рівень тарифів та їх структуру, ОМС має врахувати їх під час розгляду заяви та забезпечити перегляд (перерахування) суб'єктом господарювання тарифів та їх структури. До таких фактів належать, зокрема **невиконання суб'єктом господарювання ІП, яка була врахована в чинних тарифах.**

Наказ Мінрегіону № 191 (порядок ІП)

- Передбачає механізм розроблення, погодження та затвердження ІП суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання..., з метою визначення обґрунтованості запланованих ними капіталовкладень та/або витрат у структурі інвестиційної складової тарифів ..., встановлених на принципах економічної доцільності, а також цільового використання коштів цими суб'єктами господарювання.
- **Визначає можливість розроблення ІП на прогностичний період – строк, який дорівнює планованому періоду або перевищує його, але не більший граничного терміну реалізації ІП.**
- Потребують актуалізації окремі положення порядку, у тому числі із урахуванням вимог Закону №1060, інших НПА, зокрема: джерело фінансування заходів з оснащення ВКО є ІП виконавця відповідної комунальної послуги.

Постанова КМУ № 750 (порядок щодо спецрахунків ІП)

- Суб'єкти господарювання відкривають в уповноваженому банку спеціальний рахунок у місячний строк з дня отримання ліцензії і з коштів, що надходять на їх поточні рахунки, щоденно перераховують на спецрахунок кошти в обсязі, передбаченому в установлених тарифах для виконання ІП, розраховуючи самостійно.
- Ліцензіати зобов'язані використовувати кошти зі спецрахунка виключно для виконання ІП згідно з графіком на планований та прогнозний періоди, використання зазначених коштів у будь-яких інших цілях забороняється.
- Орган ліцензування здійснює контроль за цільовим використанням ліцензіатами коштів із спецрахунків. Для цього ліцензіати подають йому разом із звітами про виконання ІП звіт про цільове використання коштів зі спецрахунка.

Потребує актуалізації:

- узгодження із положеннями ЗУ «Про ЖКП», іншими НПА (жодної зміни з моменту прийняття - 2013 р.)
- узгодити та удосконалити перелік документів, необхідних для здійснення контролю,
- визначити форму звіту про цільове використання коштів із спеціального рахунка для проведення розрахунків за ІП на відповідний строк.

Постанова КМУ № 552 (питання виконання ІП) (1)

- Встановлено, що:
 - граничним рівнем вартості інвестицій, які можуть залучатися суб'єктами господарювання за ІП у сферах теплопостачання, і які включаються до економічно обґрунтованих витрат на виробництво, транспортування та постачання ТЕ, є фактична ефективна відсоткова ставка, за якою суб'єкт господарювання залучає інвестиції та яка не може перевищувати розміру облікової ставки Національного банку України плюс 3%;
 - суб'єкти господарювання залучають інвестиції в обсягах, що **можуть бути повернуті протягом строку виконання ІП** у сферах теплопостачання без виникнення ризику втрати ними фінансової незалежності;
 - граничний строк дії ІП у сферах теплопостачання не може бути меншим строку повного погашення зобов'язань за ними.

Постанова КМУ № 552 (контроль виконання ІП)

- Контроль за виконанням ІП ліцензіатів у сфері теплопостачання здійснюється НКРЕКП, Радою міністрів АР Крим, ОДА, Київською та Севастопольською МДА – органами контролю.
- Визначено основні критерії здійснення контролю за виконанням ІП (*стан виконання, цільове використання коштів, відповідність фактичних обсягів використання коштів, передбачених для виконання ІП, плановим, фактичні результативні показники здійснення заходів ІП*).
- СГ.... подають щокварталу до останнього числа місяця, що настає за звітним періодом, та протягом 60 кал. днів після закінчення строку виконання ІП органам контролю пояснювальну записку щодо виконання ІП та використання коштів, передбачених для її виконання.
- СГ, які є ліцензіатами НКРЕКП в установленому порядку подають до органу контролю щокварталу звіт про виконання ІП та щороку такий звіт разом з пояснювальною запискою.
- Суб'єкти господарювання забезпечують доступ до інформації про виконання ІП відповідно до вимог частини першої статті 6 ЗУ “Про особливості доступу до інформації ...”.
- Контроль за виконанням ІП здійснюється органом контролю шляхом проведення планових та позапланових перевірок.

Постанова КМУ № 561

(порядок узгодження кредитів МФО)

- Визначено механізм узгодження з ОМС запозичень від іноземних держав, банків та МФО для реалізації інвестиційних проектів, зокрема НПА визначено:
 - перелік документів, що подаються при зверненні,
 - порядок перевірки відповідності документів при розгляді звернення уповноваженим органом,
 - питання перегляду тарифів та включення витрат основної суми запозичення, витрат на сплату відсотків та інших витрат,
- звітування перед Мінрегіоном та уповноваженими органами, Мінфіну (п.2,3) за результатами виконання інвестиційних проектів:
 - щокварталу до 30 числа звіт про виконання плану заходів щодо підготовки інвестиційного проекту або звіт про виконання плану заходів щодо реалізації інвестиційного проекту разом з узагальненою аналітичною інформацією про основні результати, досягнуті у звітному періоді, та про проблемні питання, та пропозиціями;
 - щокварталу до 10 числа наступного місяця інформацію щодо позик, залучених державою, звіти про рух коштів на рахунку позики та про рух коштів на спеціальному рахунку, що складені за формами, наведеними у додатках 8 і 9 до Постанови КМУ № 70
 - щомісяця до 10 числа інформацію щодо позик, залучених під державні гарантії, разом із звітами про стан використання позики і про стан обслуговування та погашення позики з початку реалізації проекту, що складені згідно з додатками 10 і 11 до Постанови КМУ № 70.
- Суб'єкти господарювання надають інформацію про виконання інвестиційних проектів протягом 10 робочих днів з дня отримання відповідного запиту від уповноваженого органу за проектами, що реалізуються одним бенефіціаром, звіти, зазначені в двох останніх пунктах

Дякую за увагу!

**Ми відкриті до співпраці в
інтересах суспільства!**

Інститут місцевого розвитку
www.mdi.org.ua
email: office@mdi.org.ua